

Sygn. akt VU 738/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2016r. roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania M. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 4 lipca 2016 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 738/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał M. P. prawo do emerytury górniczej poczynając od dnia 1 czerwca 2016 roku. Przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej okresy pracy górniczej od dnia 5 października 1982 roku do dnia 26 kwietnia 1983 roku oraz od dnia 26 kwietnia 1985 roku do dnia 16 listopada 2006 roku zostały przez organ rentowy uwzględnione przelicznikiem 1,2.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku pełnomocnik ubezpieczonego wniósł odwołanie od powyższej decyzji domagając się zaliczenia okresu od 5 października 1982 roku do 16 listopada 2006 roku do wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8, podnosząc że stanowiska pracy zajmowane w tym okresie przez ubezpieczonego oraz faktycznie wykonywane czynności pracownicze odpowiadają stanowisku wymienionemu w poz. 7 Działu III Załącznika Nr 3 do Rozporządzenia MPiPS z 23.12.1994 r., czyli pracy rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonującego prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy wskazał, że nie uwzględnił okresów pracy ubezpieczonego: od dnia 5 października 1982 roku do 26 kwietnia 1983 roku oraz od 26 kwietnia 1985 roku do 16 listopada 2006 roku jako okresów wykonywania pracy w wymiarze półtorakrotnym, bowiem zajmowane przez skarżącego w tym okresie stanowiska (ślusarz, ślusarz remontowy, monter koparek zwałowarek na odkrywce, monter koparek i zwałowarek, operator sprzętu rolniczego na odkrywce, ślusarz remontowy na odkrywce) nie figurują w

załączniku nr 3 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku. Organ nie zaliczył również wnioskodawcy do pracy w wymiarze półtorakrotnym okresu od 17 listopada 2006 roku do 14 stycznia 2007 roku, gdyż wnioskodawca będąc zatrudnionym na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wykonywał takie same czynności jak do 16 listopada 2006 rokiem, gdy był zatrudniony na stanowisku mechanika maszyn i urządzeń górniczych w przodku.

Na rozprawie w dniu 29 grudnia 2016 roku pełnomocnik wnioskodawcy rozszerzył odwołanie w ten sposób, że wniósł o zaliczenie do stażu pracy w wymiarze półtorakrotnym i do wysokości z przelicznikiem 1,8 także okresu od 17 listopada 2006 roku do 14 stycznia 2007 roku.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca M. P. urodzony w dniu (...), w dniu 7 września 2015 roku wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 2-4 akt emerytalnych)

Decyzją z dnia 4 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał wnioskodawcy od dnia 1 czerwca 2016 roku emeryturę, której wypłatę zawiesił z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Do ustalenia wysokości emerytury górniczej organ rentowy uwzględnił:

- 36 lat i 6 miesięcy (438 miesięcy) okresów składkowych, z czego 105 miesięcy z przelicznikiem 1,8, co dało 189 miesięcy, a 274 miesiące z przelicznikiem 1,2, co dało 328 miesięcy (łącznie 517,8 miesięcy);

- 1 miesiąc okresów nieskładkowych.

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych tj. od stycznia 2006 roku do grudnia 2015 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury wyniósł 237,70%. Podstawa wymiaru obliczona została przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 237,70% przez kwotę bazową w wysokości 3.408,62 zł., co dało kwotę 8.102,29 zł. Wysokość świadczenia wyniosła 5.886,05 zł.

Do stażu pracy górniczej wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym organ rentowy nie zaliczył okresów pracy:

- od dnia 5 października 1982 roku do 26 kwietnia 1983 roku,

- od dnia 26 kwietnia 1985 roku do dnia 16 listopada 2006 roku,

- od dnia 17 listopada 2006 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 4 lipca 2016 roku wraz z załącznikami - k.43-46 akt emerytalnych, odpowiedź na odwołanie organu rentowego, k. 9-10v akt sprawy)

Wnioskodawca był zatrudniony w (...) z siedzibą w R. (wcześniej (...)w B.) na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 5 października 1982 roku do dnia 25 czerwca 2016 roku.

(dowód: świadectwo pracy, k. 40 akt emerytalnych)

Od dnia 5 października 1982 roku do dnia 30 listopada 1982 roku wnioskodawca pracował na stanowisku ślusarza na Oddziale (...).

(dowód: umowa o pracę z dnia 5 października 1982 roku . k. 1 dokumentacji pracowniczej, umowa o pracę z dnia 19 października 1982 roku, k. 5 dokumentacji pracowniczej)

W dniu 1 grudnia 1982 roku wnioskodawca objął stanowisko ślusarza remontowego.

(dowód: angaż, k. 6 dokumentacji pracowniczej)

W okresie od 15 kwietnia 1983 roku do 23 kwietnia 1983 roku skarżący korzystał z urlopu bezpłatnego.

(dowód: karta kontroli czasu pracy na rok 1983, dokumentacja pracownicza)

W okresie od 27 kwietnia 1983 roku do 2 kwietnia 1985 roku odbywał służbę wojskową.

(dowód: karta kontroli czasu pracy na rok 1983-1985 dokumentacja pracownicza)

Dnia 26 kwietnia 1985 roku wnioskodawca wrócił do pracy w (...) w B. po odbyciu służby wojskowej i objął stanowisko montera koparek i zwałowarek na odkrywce na Oddziale (...). Na tym stanowisku pracował do dnia 30 lipca 1990 roku. Od dnia 1 sierpnia 1990 roku do dnia 30 maja 1991 roku ubezpieczonemu powierzono stanowisko montera koparek i zwałowarek – operatora rolniczego na Oddziale (...).

(dowód: umowa o pracę z dnia 26 kwietnia 1985 roku, k. 14 dokumentacji pracowniczej angaż, k. 23,24 dokumentacji pracowniczej)

W okresie od dnia 1 czerwca 1991 roku do dnia 17 listopada 2006 roku M. P. zajmował stanowisko ślusarza remontowego na odkrywce na Oddziale (...), od 1 stycznia 2002 roku na Oddziale (...), a od 1 września 2002 roku na oddziale (...).

(dowód: angaż, k. 25,26 dokumentacji pracowniczej, informacja o zmianach organizacyjnych pracodawcy, k. 42, 44 dokumentacji pracowniczej)

W dniu 17 stycznia 2007 roku, w związku z zarządzeniem Nr (...) Prezesa Zarządu (...) S.A. z dnia 11 grudnia 2006 roku przełożeni wnioskodawcy wystąpili z wnioskiem o zmianę nazwy stanowiska pracy skarżącego ze ślusarza remontowego na odkrywce na mechanika maszyn i urządzeń górniczych w przodku.

(dowód: wniosek o zmianę nazwy stanowiska pracy, k. 53 dokumentacji pracowniczej)

Angażem z dnia 29 grudnia 2006 roku wnioskodawcy powierzono z dniem 17 listopada 2006 roku stanowisko mechanika maszyn i urządzeń górniczych w przodku.

(dowód: angaż, k. 55 dokumentacji pracowniczej)

W okresie od 5 października 1982 roku do 14 kwietnia 1983 roku oraz od 26 kwietnia 1985 roku do 31 grudnia 2001 roku wnioskodawca wykonywał prace mechaniczne, związane z obsługą, konserwacją, demontażem i montażem podzespołów i zespołów w bieżącym utrzymaniu ruchu zwałowarek na odkrywce B..

W okresie od 1 stycznia 2002 roku do 31 sierpnia 2002 roku po przeniesieniu na Oddział (...) wnioskodawca wykonywał prace mechaniczne związane z obsługą, konserwacją, demontażem i montażem podzespołów i zespołów w bieżącym utrzymaniu ruchu zwałowarek i koparek nakładowych odkrywki B..

Od 1 września 2002 roku po przeniesieniu na Oddział (...), do końca zatrudnienia, wnioskodawca wykonywał prace mechaniczne związane z obsługą, konserwacją, demontażem i montażem podzespołów i zespołów w bieżącym utrzymaniu ruchu zwałowarek, koparek oraz przenośników taśmowych odkrywki S..

Obowiązki wnioskodawcy w spornych okresach zatrudnienia różniły się jedynie miejscem wykonywania prac remontowych i konserwacyjnych. Zakres obowiązków był niezmienny.

Do podstawowych stałych obowiązków skarżącego należało usuwanie awarii urządzeń, wykonywanie prac smarowniczych, kontrola podzespołów mechanicznych danej maszyny oraz naprawa bądź wymiana uszkodzonych części na nowe.

Wnioskodawca zajmował się remontami planowymi oraz bieżącymi maszyn górniczych, nie wykonywał remontów głównych. Remonty te trwały od 2 do 14 dni. Remontami głównymi zajmował się inny oddział tj. oddział (...), (...) oraz (...).

(dowód: charakterystyka pracy, k. 15 akt sprawy, zeznania świadka M. D. na rozprawie w dniu 29 grudnia 2016 roku od minuty 7:06 do minuty 17:03, protokół z rozprawy, k. 23-24 v akt sprawy, : zeznania świadka J. W. na rozprawie w dniu 29 grudnia 2016 roku od minuty 17:03 do minuty 24:51, protokół z rozprawy, k. 23-24 v akt sprawy, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 29 grudnia 2016 roku od minuty 25:46 do minuty 33:59, protokół z rozprawy, k. 23-24 v akt sprawy)

Powołana przez pracodawcę wnioskodawcy Komisja Weryfikacyjna na posiedzeniu w dniu 3 lutego 2015 roku ustaliła, że M. P. w okresie od dnia 5 października 1982 roku do 26 kwietnia 1983 roku oraz od 26 kwietnia 1985 roku do 14 stycznia 2007 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał pracę w wymiarze półtorakrotnym. Komisja weryfikacyjna wskazała, że pomimo posiadania angaży: ślusarza, ślusarze remontowego, monter koparek i zwałowarek, operatora sprzętu rolniczego na odkrywce, ślusarza rentowego na odkrywce, mechanika maszyn i urządzeń górniczych w przodku – w ww. okresie wykonywał prace jako rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku wykonując prace mechaniczne, tj. na stanowisku wymienionym w dziale III poz. 7 załącznika nr 3 do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczych oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

(dowód: protokół z posiedzenia Komisji Weryfikacyjnej z dnia 3 lutego 2015 roku. - k. 9 -9v – akt emerytalnych)

Wnioskodawca nie pracował w systemie stykowym, w związku z czym nie był mu wypłacany dodatek za podmianę na stanowisku pracy.

(dowód: pismo pracodawcy skarżącego, k. 14 akt sprawy)

W dniu 25 sierpnia 2015 roku (...) z siedzibą w R. wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy górniczej, w którym wskazała, że w okresie zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę górniczą od 5 października 1982 roku do 26 kwietnia 1983 roku oraz od 26 kwietnia 1985 roku do nadal na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach wykonujący prace mechaniczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń wymienionym w Załączniku nr 3, Dział III, pozycja 7 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej k. 8 – w aktach emerytalnych)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje :

Odwołanie jest bezzasadne i jako takie nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy przy wyliczeniu wysokości emerytury wnioskodawcy za sporne okresy od dnia 5 października 1982 roku do dnia 26 kwietnia 1983 roku oraz od dnia 26 kwietnia 1985 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku zastosował na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 4 przelicznik 1,2. Pełnomocnik wnioskodawcy natomiast

domagał się przeliczenia w/w okresów do stażu pracy w wymiarze półtorakrotnym oraz do wysokości emerytury wg. przelicznika 1,8 zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, o których mowa w art. 50a lub 50e, stosuje się stosownie do treści art. 51 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

Przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej przelicznik 1,8 za każdy rok pracy - jak wynika z art. 51 ust 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - stosuje się wyłącznie do pracy, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Pracami do których stosuje się przelicznik 1,8 zgodnie z art. 50d ustęp 1 pkt 1 ustawy jest praca w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębinieniu szybów i robotach szybowych.

Wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie zaliczane jest do pracy górniczej oraz wykonywanej w przodkach uwzględnianej w rozmiarze półtorakrotnym, powinno ustalić rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 50d ust. 3. Ponieważ rozporządzenie takie nie zostało wydane, obowiązuje nadal (z mocy art. 194 wskazanej ustawy) wykaz stanowisk zawarty w załączniku nr 2 i 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 roku Nr 2, poz. 8), wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 5 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 roku o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 roku, Nr 30, poz. 154). Wykaz ten obowiązuje jednak jedynie w takim zakresie, w jakim jego przepisy nie są sprzeczne z przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS. A zatem zakładowe wykazy stanowisk, na których wykonywana jest praca górnicza, muszą być zgodne z wykazem nr 2 stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, obejmującego stanowiska pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą lub wykazem nr 3 stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, obejmującego stanowiska pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym. Jednakże dokonana przez pracodawcę kwalifikacja zajmowanego przez konkretnego pracownika stanowiska, jak i ewentualna zmiana tej kwalifikacji na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej, nie przesądza jeszcze o zaliczeniu zatrudnienia na tym stanowisku do pracy górniczej. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu omawianych przepisów nie decyduje bowiem treść wymienionych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999, nr 6, poz. 213, z dnia 22 marca 2001r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002, nr 22, poz. 553 oraz z dnia 2 czerwca 2010r., I UK 25/10, LEX nr 621137). Rozporządzenie wykonawcze nie może zatem przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca. Tym samym, przepisy ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowić muszą zawsze punkt wyjścia do oceny zasadności roszczeń emerytalnych wnioskodawcy.

Innymi słowy zastosowanie przelicznika 1,8 do pracy ubezpieczonego na stanowisku wymienionym w załączniku nr 3 do rozporządzenia wymaga by praca ta odpowiadała treści art. 50 d ust 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Stwierdzenie zatem przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy górniczej z dnia 25 sierpnia 2015 roku, iż skarżący zajmował stanowisko wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia dział III poz. 7 tj. rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku, nie jest jeszcze równoznaczne z wykonywaniem przez niego pracy, o której mowa w art. 50d ustęp 1 pkt 1 ustawy, jak chce jego pełnomocnik. Zwłaszcza, że jak wynika z akt osobowych pracodawca nigdy nie powierzył skarżącemu stanowiska rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku, ale zajmował on stanowiska: ślusarz, ślusarz remontowy, monter koparek zwałowarek na odkrywce, monter koparek i zwałowarek, operator sprzętu rolniczego na odkrywce, ślusarz remontowy na odkrywce, które to stanowiska zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku są wymienione w Załączniku nr 2 jako stanowiska, na których zatrudnienie zaliczane jest do zwykłej pracy górniczej. Wnioskodawca w spornych okresach zajmował więc stanowiska pracy, które uprawniały go li tylko do zaliczenia tej pracy do zwykłej pracy górniczej. I tak, rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle wymienieni są w załączniku nr 2 pod poz. 32.

Ustawodawca w załączniku nr 3 dział III poz. 7 do prac w wymiarze półtorakrotnym zalicza prace rzemieślników zatrudnionych na odkrywce ***bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy*** na koparkach i zwałowarkach, wykonujących prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne ***przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń***. Tymczasem w art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustawodawca do prac górniczych zaliczanych w wymiarze półtorakrotnym do emerytury i 1,8 do jej wysokości zalicza jedynie prace ***przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach***.

Z zestawienia treści przepisu art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach z FUS z zał. nr 3 dział III po. 7 do rozporządzenia MPiPS wynika, że wykaz będący załącznikiem do rozporządzenia ma szerszy zakres przedmiotowy od przepisu art. 50d ustawy, gdyż dotyczy nie tylko montażu, likwidacji i transportu obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach jak art. 50d ustawy, ale także prac przy obsłudze i konserwacji tych maszyn i urządzeń.

Skarżący domagając się przeliczenia świadczenia emerytalnego z zastosowaniem przelicznika 1,8 do spornego okresu pracy górniczej winien wykazać, że na zajmowanym stanowisku wykonywał prace wymienione w art. 50 d ustęp 1 pkt 1 ustawy emerytalnej tj. prace bezpośrednio związane z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz inne prace przodkowe, a zatem takie, które należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin. Dotyczy to wyłącznie czynności stanowiących element ciągu technologicznego bezpośrednio związany z procesem wydobywania węgla. Wykaz stanowisk pracy, określony pomocniczo w załączniku nr 3 do rozporządzenia odnosi się zatem wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryterium miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2015 roku, I UK 293/14, LEX; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 roku, I UK 295/11, LEX; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 roku, I UK 236/09; z dnia 22 kwietnia 2011 roku, I UK 360/10; z dnia 16 czerwca 2011 roku, I UK 381/10; 4 kwietnia 2012 roku, I UK 440/11; z dnia 28 kwietnia 2010 roku, I UK 339/09; opubl LEX; z dnia 18 marca 2015 roku, I UK 280/14, Legalis i wskazane w nich orzecznictwo).

Podkreślić należy, że kluczową kwestią jest pojęcie przodka. Przepisy nie definiują pojęcia przodka i prac przodkowych. Przyjęcie ogólnej tezy, że przodkiem w kopalni węgla brunatnego jest każde miejsce prowadzenia robót górniczych związanych z odwadnianiem, udostępnianiem i eksploatacją złoża kopaliny, jej transportem i transportem nadkładu, a

nadto zwałowaniem nadkładu, a następnie rekultywacją wyrobisk i zwałowisk, (związane z pracą koparek, spycharek, ładowarek, zwałowarek) nie odpowiada pojęciu "pracy przodkowej", wynikającej z wykładni przepisów art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku, IIIAUa 1121/13, LEX). W orzecznictwie SN kwestionuje się również zasadność rozszerzania samego pojęcia przodka wydobywczego, zauważając, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, żeby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie przodka straciłoby swe znaczenie i tym sposobem nie można zaakceptować definicji "przodka", która wynika z opinii naukowo-technicznej i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego (wyr. SN z 5 maja 2011 roku, I UK 395/10, L.).

Z powyższego wynika, iż pojęcie przodka musi być wykładane przez Sąd w sposób ścisły i ograniczać się wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych, albo jej bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek. Praca przodowa polega zaś na urabianiu i ładowaniu urobku lub nakładu, albo jest bezpośrednio związana z procesem urabiania urobku.

Jednocześnie w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach należy stwierdzić, że dla zaliczenia pracy do stażu w wymiarze półtorakrotnym nie chodzi o jakąkolwiek pracę w przodku przy maszynach ładujących i transportujących, a wyłącznie o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn ładujących i transportujących w przodkach. Pod określeniem "inne prace przodkowe" należy zaś rozumieć inne prace górnicze w przodku, jednakże rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy art. 50d ust. 1 pkt 1. Stąd różnego rodzaju inne prace górnicze związane z eksploatacją, konserwacją i remontami urządzeń będących częścią składową układu technologicznego: koparka, taśmociąg, zwałowarka węgla nie mieszczą się w definicji pracy w przodkach z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy. (tak por. SA w Katowicach w wyroku z dnia 22 listopada 2012 roku, IIIAUa 437/12, LEX).

Z powyższych rozważań wynika zatem, iż przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom w kopalni węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym czas pracy górniczej w przodku tylko wówczas, gdy spełnia łącznie wszystkie wskazane w powołanych przepisach przesłanki: co do miejsce wykonywania, co do rodzaju czynności, co do obsługi wskazanych w tym przepisie maszyn i urządzeń. Wypełnienie np. jedynie warunku pracy w przodku nie jest zatem wystarczające do uznania, że praca ta spełnia definicję z art. 50 d ust. 1 pkt 1 i znajduje się w wykazie III załącznika 3 poz. 7 rozporządzenia.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w postaci charakterystyki pracy skarżącego sporządzonej przez pracodawcę dnia 29 października 2016 roku., angaży oraz zeznań świadków: M. D. (pracował razem ze skarżącym w tej samej brygadzie) i J. W. (pracował razem z wnioskodawcą jako jego przodowy), a także wnioskodawcy wynika, że w spornych okresach skarżący pracował na odkrywce w charakterze ślusarza, ślusarza remontowego, montera koparek zwałowarek na odkrywce, montera koparek i zwałowarek, operatora sprzętu rolniczego na odkrywce, ślusarza remontowego na odkrywce na Oddziale Maszynowym, który zajmował się utrzymywaniem ruchu zwałowarek, koparek oraz przenośników taśmowych.

Z tym, że w okresie od 5 października 1982 roku do 31 grudnia 2001 roku z wyjątkiem przerwy na służbę wojskową – jak wynika z osobowych źródeł dowodowych tj. zeznań świadków: M. D., J. W. oraz dokumentu w postaci charakterystyki pracy, do stałych obowiązków wnioskodawcy należało utrzymanie w ruchu wyłącznie zwałowarek.

Dopiero od dnia 1 stycznia 2002 roku skarżący zaczął się zajmować remontami i konserwacją oprócz zwałowarek także koparek wielonaczyniowych na odkrywce. A od 1 września 2003 roku ubezpieczony zajmował się oprócz zwałowarek i koparek wielonaczyniowych, także remontami o konserwacją przenośników taśmowych na odkrywce.

Utrzymanie w ruchu ww. maszyn górniczych polegało na wykonywaniu prac mechanicznych związanych ich z obsługą, konserwacją, demontażem i montażem podzespołów i zespołów.

Przez cały okres zatrudnienia wnioskodawca miał taki sam zakres czynności tj. wykonywał planowe i bieżące remonty maszyn górniczych. Remonty te polegały na usuwaniu awarii urządzeń, wykonywaniu prac smarowniczych i kontroli podzespołów mechanicznych danej maszyny oraz gdy zaszła taka potrzeba wykonaniu ich naprawy bądź wymianie uszkodzonej części na nową. Jego praca różniła się jedynie miejscem jej wykonywania na odkrywcę w zależności od tego jakiej maszyny dotyczył remont. Remonty odbywały się bowiem w miejscu usytuowania maszyny. A zatem remont zwałowarek odbywał się na zwałowisku, remont koparek wielonaczyniowych w przodku wydobywczym, a remont przenośników na terenie całej odkrywki, gdyż przenośniki łączyły koparki i zwałowarki czyli tzw. układ (...).

Jak z tego wynika skarżący pracę w przodku wydobywczym świadczył jedynie wówczas, gdy zajmował się remontami koparek wielonaczyniowych tj. od 1 stycznia 2002r. We wcześniejszym bowiem okresie zatrudnienia (**od 5 października 1982 roku do 26 kwietnia 1983 roku oraz od 26 kwietnia 1985 roku do 31 grudnia 2001r.**) skarżący zajmował się wyłącznie remontami zwałowarek, a te były usytuowane na zwałowisku, poza przodkiem wydobywczym. I na zwałowisku, a nie w przodku wydobywczym wnioskodawca dokonywał remontów zwałowarek. Tymczasem jak wyżej wyjaśniono pracą w przodku w rozumieniu art. 50d ustawy jest li tylko praca w tzw. przodku wydobywczym, a zatem w miejscu, w którym wydobywa się urobek. Przodek ogranicza się zatem **wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych albo ich bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek.** Miejsce zwałowania nadkładu (zwałowisko), gdzie pracują maszyny podstawowe tj. zwałowarki nie jest bezpośrednio związane z miejscem wydobywania urobku, a zatem nie mieści się w pojęciu przodka określonego w art. 50d ustawy. Tym samym prace na zwałowisku w obrębie pracy maszyny podstawowej jaką jest zwałowarka nie są pracami przodkowymi wymienionymi z art. 50d ustawy. Skoro zatem skarżący do 31 grudnia 2001r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w miejscu zwałowania nadkładu, a nie w miejscu wydobywania kopaliny, to jego praca nie była pracą przodkową, o której mowa w art. 50d ustawy.

W związku z tym biorąc pod uwagę miejsce wykonywania czynności pracowniczych przez skarżącego uznać trzeba, że prace przy bieżącym utrzymaniu w ruchu zwałowarek nie były kwalifikowanymi pracami górniczymi (pracami przodkowymi) wymienionymi w art. 50 d ustawy, a co za tym idzie nie podlegają zaliczeniu do emerytury w wymiarze półtorakrotnym i do wysokości z przelicznikiem 1,8. Sytuacji tej nie zmieniają odmienne ustalenia komisji weryfikacyjnej, świadectwo wykonywania pracy górniczej czy też charakterystyka stanowiska pracy. Dokumenty te o charakterze prywatnym operują bowiem szeroką definicją przodka, sprowadzającą przodek do miejsca pracy maszyn górniczych na odkrywcę, która jako sprzeczna z definicją przodka w rozumieniu art. 50 d ustawy, nie może odnieść zamierzonego skutku.

Prace przodkowe w rozumieniu art. 50 d ustawy wnioskodawca wykonywał wówczas, gdy pracował przy remontach koparek wielonaczyniowych tj. od 1 stycznia 2002r. do końca zatrudnienia. Wnioskodawca zajmował się bowiem bieżącymi remontami koparek, które odbywały się bezpośrednio w miejscu położenia koparki, czyli w przodku wydobywczym (w miejscu urabiania kopaliny). Nie wystarcza to jednak do zaliczenia tej pracy do kwalifikowanej pracy górniczej, gdyż skarżący nie udowodnił, aby pracą przodkową wykonywał stale i w pełnym wymiarze obowiązującego go czasu pracy jak wymaga art. 50d ustawy. Należy bowiem zauważyć, że aby prace górnicze, o których mowa w art. 50 d ust. 1 ustawy mogły być zaliczone przy ustalaniu prawa do emerytury w wymiarze półtorakrotnym oraz do wysokości emerytury z przelicznikiem 1,8 stosownie do treści art. 51 ust. 1 ustawy, muszą być wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Warunek wykonywania prac górniczych co najmniej połowy wymiaru czasu pracy został wskazany w art. 50 b ustawy. Należy jednakże podkreślić, iż przepis ten znajduje się w rozdziale 3a dotyczącym emerytur górniczych. Przepis ten stanowi regulację dotyczącą uwzględnienia okresów pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą przy ustalaniu prawa do emerytury. Do ustalenia zatem prawa do emerytury wystarczające jest, aby praca górnicza, tj. praca o której mowa w art. 50 c i równorzędna była wykonywana co najmniej połowę wymiaru czasu pracy. Zgodnie natomiast z art. 50 d ust. 1 przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej zalicza się w wymiarze półtorakrotnym okresy wskazane w tym przepisie. Odnosząc się zaś do stosowanego załącznika nr 3 dział III, poz. 7 prace te muszą być wykonane bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co jednoznacznie wynika z treści przepisu, na który powoływał się pełnomocnik wnioskodawcy.

Ubezpieczony od dnia 1 stycznia 2002r. nie wykonywał jedynie prac przy bezpośrednio przy remontach koperek wielonaczyniowych, ale w tym samym okresie pracował także przy remontach zwałowarek, a od dnia 1 września 2002 roku do końca zatrudnienia również przy remontach przenośników taśmowych. Praca wykonywana na zwałowisku, jak wyżej uzasadniono, którą wnioskodawca wykonywał przy remontach zwałowarek, nie jest pracą w przodku wydobywczym wymienioną w art. 50d ustawy. Taką pracą nie jest również praca przy remontach przenośników taśmowych. Przenośniki taśmowe są usytuowane na całej odkrywce, ciągną się pomiędzy koparką wielonaczyniową i zwałowarką i nie biorą udziału w bezpośrednim procesie urabiania i pozyskiwania urobku. Wobec czego czynności przy utrzymaniu w ruchu przenośników taśmowych nie są pracami przodkowymi z art. 50 d ustawy.

Z uwagi zatem na rodzaj remontowanych przez skarżącego maszyn górniczych (oprócz koparek, także zwałowarki oraz przenośniki taśmowe), miejsce wykonywania czynności, wnioskodawca nie wykonywał kwalifikowanej pracy górniczej z art. 50d ustawy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy także od dnia 1 stycznia 2002r. do końca zatrudnienia.

Dysponowanie przez skarżącego świadectwem wykonywania pracy górniczej, w której pracodawca zaświadczył, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornych okresach wykonywał pracę górniczą na stanowisku rzemieślnika na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonując prace mechaniczne wymienione w Załączniku nr 3, Dział III, pozycja 7 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku, nie ma wpływu na ocenę charakteru jego pracy. Świadectwo wykonywania pracy górniczej jest dokumentem prywatnym, a zatem stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie w nim zawarte. Nie korzysta natomiast tak jak dokumenty urzędowe z domniemania prawdziwości tego co zostało w nim zaświadczone. Mimo zatem posiadania takiego świadectwa, na wnioskodawcy, wobec zakwestionowania prawdziwości tego dokumentu przez organ rentowy spoczywał ciężar wykazania jego prawdziwości, czemu skarżący nie sprostał. To samo odnosi się do protokołu z posiedzenia Komisji weryfikacyjnej. Należy przypomnieć, że ani rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenia pracodawcy, nie mogą przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień, niż uczynił to ustawodawca w art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zaś wykładnia przepisów powołanego rozporządzenia nie może zmieniać, ani rozszerzać ustawowej definicji pracy górniczej. Innymi słowy, analiza w ocenie pracy górniczej, zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym, powinna się koncentrować na jej ustawowych warunkach (pojęciu tej pracy), a nie na samej nazwie stanowiska (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2011 r., sygn. I UK 382/10). Zatem ustalenie, że w spornym okresie praca górnicza ubezpieczonego miała kwalifikowany charakter, winno znaleźć oparcie w wynikach postępowania dowodowego.

Tymczasem jak wyżej wskazano, w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach nie chodzi o jakąkolwiek pracę w przodku i nawet nie chodzi o jakąkolwiek pracę przy maszynach urabiających, ładujących i transportujących urobek, a wyłącznie o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach, zaś pod określeniem "inne prace przodkowe" należy rozumieć inne prace górnicze w przodku, rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.